

Utlåtande 2016:199 RVI+VIII (Dnr 152-1054/2016)

Program för stöd till anhöriga 2017-2020

Förslag från socialnämnden och äldrenämnden
Program för stöd till anhöriga 2012-2016 upphör att gälla

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Program för stöd till anhöriga 2017-2020 godkänns i enlighet med bilaga 2 till utlåtandet.

Föredragande borgarråden Åsa Lindhagen och Clara Lindblom
anför följande.

Ärendet

Med anledning av att Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2012-2016 upphör vid årsskiftet har ett förslag till nytt program utarbetats av socialförvaltningen och äldreförvaltningen i samarbete med en referensgrupp bestående av anhörigkonsulenter.

Beredning

Ärendet har beretts av socialnämnden och äldrenämnden och har remitterats till stadsledningskontoret, Bromma stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd, kommunstyrelsens pensionärsråd (KPR) Pensionärernas riksorganisation Stockholm (PRO), Sveriges Pensionärsförbund Stockholm (SPF), Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor, Autism- och Aspergerförbundet, Musketörerna,

Anonyma alkoholister (AA), Svenska brukarföreningen (SBF) och Demensförbundet Stockholm.

Pensionärernas riksorganisation Stockholm (PRO), Sveriges Pensionärsförbund Stockholm (SPF), Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor, Autism- och Aspergerförbundet, Musketörerna, Anonyma alkoholister (AA) och Svenska brukarföreningen (SBF) har ej inkommit med svar.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till programmet men anser att det kan förtydligas vilket stöd och vilka insatser som anhöriga kan få. De anser också att det tydligt bör framgå att barnperspektivet bör beaktas i de situationer som rör stöd till anhöriga och där barn berörs direkt eller indirekt.

Bromma stadsdelsnämnd ställer sig positiv till det föreslagna programmet och anser att det ger ett övergripande stöd och vägledning i anhängstödsarbetet.

Norrmalms stadsdelsnämnd anser att det är positivt att förslaget till det nya programmet tydliggör att stöd till anhöriga omfattar hela socialtjänstens område för att alla anhöriga ska behandlas lika enligt stadens vision. De anser vidare att det bör förtydligas vilket stöd och vilka insatser som anhöriga kan få.

Älvsjö stadsdelsnämnd anser att det bör utvecklas rutiner för att informera om rätten till anhängstöd vid ansökan om bistånd samt vid uppföljning och att det även bör tas fram riktlinjer eller rutiner så att anhörigas behov av stöd utreds på ett systematiskt sätt.

Kommunstyrelsens pensionärsråd anser att programmet har brister och skriver bland annat att trots tal om delaktighet och anhängsperspektiv finns det ett genomgående professionellt perspektiv i programförslaget.

Demensförbundet Stockholm tycker att det är bra att kommunens skyldighet att ge stöd till anhöriga tydliggörs. De anser dock bland annat att vad som menas med preventiv insats i stödet bör exemplifieras.

Våra synpunkter

Många anhöriga ger omfattande stödinsatser till sina närstående. Stockholms stad ska därför stötta anhöriga och underlätta deras arbete samt skapa ett så bra samarbete med dem som möjligt. Vi ställer oss därför positiva till att stadens program för stöd till anhöriga revideras och att våra prioriterade områden för anhängstöd lyfts fram. Vi ser även positivt på att ansvarsfördelningen gällande uppföljning mellan äldrenämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna har förtydligats.

Oavsett om du som anhörig vårdar en närstående för att denne är äldre, har en fysisk eller psykisk funktionsnedsättning, är långvarigt sjuk eller har en missbruksproblematik ska du kunna få stöd och avlastning. Det är därför bra att det reviderade programmet gör tydligt att stöd till anhöriga är en viktig fråga inom hela socialtjänsten.

Vi vill dock understryka att minderåriga barn inte anses vara anhöriga utifrån den definition som finns i programmet. Detta då barn inte kan sägas vårda sina anhöriga på frivillig basis. Med det sagt vill vi vara tydliga med att det är oerhört viktigt att uppmärksamma den utsatta situation som många barn befinner sig i. Självklart ska barn få det stöd och den hjälp som de behöver. Det stödet ska i första hand inte utgå ifrån rollen som anhörigvårdare utan från de behov av skydd och stöd som ett barn kan ha.

Som flera remissinstanser påpekar är det viktigt att kännedomen om programmet ökar. En implementeringsplan ska därför tas fram för att säkerställa att alla verksamheter inom socialtjänsten arbetar utifrån det nya programmet. Det reviderade programmet kommer även att utvärderas i sin helhet under år 2019, då inte minst frågan om likställighet över staden ska följas upp.

Ett väl utvecklat anhörigstöd av god kvalitet är också en jämställhetsfråga. Vi vet att kvinnor i större utsträckning än män såväl vårdar närstående som tar emot vård från en anhörig. Därför ser vi positivt på att just jämställdhetsaspekten ska belysas i uppföljningen av programmet.

Utifrån inkomna synpunkter under remissbehandlingen föreslår vi några ändringar i programmet. Ändringarna framgår av bilaga 2 till utlåtandet.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Program för stöd till anhöriga 2017-2020

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Anna König Jerlmyr och Cecilia Brinck (båda M) och borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Enligt en undersökning från Socialstyrelsen (Anhöriga som ger omsorg till närstående - Fördjupad studie av omfattning och konsekvenser, 2014) är anhöriga som ger omsorg relativt jämnt fördelade på kön, men kvinnor överväger bland de yngre omsorgsgivarna (18–44 år). Det är också gruppen 18–30 år som framför allt påverkas negativt av att ge omsorg, inte minst vad gäller den ekonomiska situationen. Att i unga

är behöva ta ett omsorgsansvar kan ge livslånga effekter på inkomster, pension och möjligheter på arbetsmarknaden.

Den svenska välfärdsstaten bygger på grundtanken att den vuxna individens relation med familj, släkt och vänner så långt som möjligt ska bygga på frivillighet och likställighet. Varje person ska, oavsett familjesituation eller social bakgrund, kunna välja att forma sitt eget liv.

Att ge alla anhöriga ”en bra livssituation och möjlighet att forma sina egna liv” torde i många fall innebära att de anhöriga avlastas sitt omsorgsansvar och får större möjligheter att ägna sig åt utbildning eller försörjning. En politik för anhöriga måste därför ta ett helhetsgrepp på vilket ansvar för omsorgen det är rimligt att anhöriga tar, och vilket ansvar som bör åligga det allmänna.

Därför är det högst förvånande att förslaget till program för stöd till anhöriga i princip helt saknar ett jämställdhetsperspektiv, i synnerhet med tanke på att Stockholms styrande majoritet har väldigt höga ambitioner på jämställdhetsområdet. Programmet tar sin utgångspunkt i att stödja den anhöriga omsorgsgivaren i denna roll, vilket självklart är en i sig lovvärd ambition. Skulle programmet tydligare påverkas av insikten om den ojämnt fördelningen av omsorgsgivandet hos personer i arbetsför ålder, och dess konsekvenser, skulle sannolikt förslagen skarpas syfta till att avlasta de anhöriga från sitt omsorgsansvar, eller hjälpa dem balansera detta med ett vardagsliv i utbildning eller arbete.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Program för stöd till anhöriga 2017-2020 godkänns i enlighet med bilaga 2 till utlåtandet.

Stockholm den 30 november 2016

På kommunstyrelsens vägnar:
KARIN WANNGÅRD

Clara Lindblom och Åsa Lindhagen

Ulrika Gunnarsson

Särskilt uttalande gjordes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Markus Nordström (alla M) och Lotta Edholm (L) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersätтарыttrande gjordes av Jonas Naddebo (C) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Med anledning av att Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2012-2016 upphör vid årsskiftet har ett förslag till nytt program arbetats fram mellan äldreförvaltningen och socialförvaltningen i samarbete med en referensgrupp bestående av anhängkonsulenter.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 juni 2016 att godkänna förvaltningens gemensamma förslag till program för stöd till anhöriga.

Särskilt uttalande gjordes av Andréa Ström m.fl. (alla M) och Isabel Smedberg Palmqvist m.fl. (alla L), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 14 juni 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stads program för stöd till anhöriga kan bidra till att skapa välbefinnande, trygghet och meningsfullhet för den anhöriga och där med också den närstående.

På så sätt bidrar programmet till att leva upp till intentionerna i ”Ett Stockholm för alla” och Stockholms stads värdegrund för äldreomsorgen.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 september 2016 att godkänna förvaltningens gemensamma förslag till program för stöd till anhöriga.

Särskilt uttalande gjordes av Dennis Wedin m.fl. (alla M) och tjänstgörande ersättaren Niklas Källberg (L), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Alfred Askeljung (C) som instämde i särskilt uttalande från Moderaterna och Liberalerna.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 maj 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stads program för stöd till anhöriga kan bidra till att skapa välbefinnande, trygghet och meningsfullhet för den anhöriga och där med också den närstående.

På så sätt bidrar programmet till att leva upp till intentionerna i ”Ett Stockholm för alla” och Stockholms stads värdegrund för äldreomsorgen.

Beredning

Ärendet har beretts av äldrenämnden och socialnämnden och har remitterats till stadsledningskontoret, Bromma stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd, kommunstyrelsens pensionärsråd (KPR) Pensionärernas riksorganisation Stockholm (PRO), Sveriges Pensionärsförbund Stockholm (SPF), Kommunstyrelsens råd för funktionshindersfrågor, Autism & Asperger förbundet, Musketörerna, Anonyma alkoholister (AA), Svenska brukarföreningen (SBF) och Demensförbundet Stockholm.

Pensionärernas riksorganisation Stockholm (PRO), Sveriges Pensionärsförbund Stockholm (SPF), Kommunstyrelsens råd för funktionshindersfrågor, Autism & Asperger förbundet, Musketörerna, Anonyma alkoholister (AA) och Svenska brukarföreningen (SBF) har ej inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 oktober 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till det föreslagna programmet för stöd till anhöriga 2017-2020 och anser att det kan ge ett övergripande stöd och vägledning i arbetet med anhörigstöd. Likaså bedömer stadsledningskontoret att programmet kan ge stöd när individ- och familjeomsorgen, äldreomsorgen och LSS-omsorgen planerar sitt arbete för att bättre nå visionen om *Ett Stockholm för alla* samt målen att *Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet, Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla* och *Stockholm är en tillgänglig stad för alla*.

Om anhöriga får ett bra stöd leder det till vinster för den anhörige, den närstående och för samhället. Många anhöriga tar idag ett stort ansvar för omsorgen om närstående. Det är viktigt att de anhörigafår stöd och hjälp när det behövs för att inte själva drabbas av ohälsa. Stadsledningskontoret anser att det kan förtydligas vilket stöd och vilka insatser som anhöriga kan få.

En svårighet idag är att anhörigstödet inte erbjuds lika över staden. Det kan variera beroende på var personen bor och om personen är anhörig till en person som får

äldreomsorg eller till en yngre person. Anhörigstödet riktas mest till anhöriga till äldre personer trots att bestämmelsen i socialtjänstlagen 5 kap 10 § omfattar alla anhöriga inom socialtjänsten (IOF, FH, ÄO). Stadsledningskontoret anser att programmet skulle kunna ha en mer styrande funktion när det gäller att säkerställa att stöd till anhöriga erbjuds likvärdigt över staden till alla som behöver det. Likaså anser stadsledningskontoret att det ska förtydligas hur staden ska följa upp arbetet med anhörigstöd och att det ges på ett likvärdigt sätt i de olika stadsdelsnämnderna.

Enligt stadsledningskontoret bör det tydligt framgå att barnperspektivet ska beaktas i de situationer som rör stöd till anhöriga och där barn berörs direkt eller indirekt. Det kan till exempel gälla hur stödet till den anhöriga ska utformas med hänsyn till barnet, men också till att barnet indirekt kan drabbas om staden inte ger den anhöriga/föräldern/vårdnadshavaren nödvändigt stöd.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 september 2016 att nämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 augusti 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till det föreslagna programmet och anser att det ger ett övergripande stöd och vägledning i anhörigstödsarbetet. Om anhöriga får ett bra stöd leder det till vinster för den anhörige, den närstående och för samhället. Många anhöriga tar idag ett stort ansvar för omsorgen om närstående. Det är viktigt att de anhöriga får stöd och hjälp när det behövs för att inte själva drabbas av ohälsa. Medarbetare behöver därför grundläggande kunskaper om sitt lagstadgade ansvar om anhörigstöd.

I programmet lyfter man fram alla medarbetares ansvar, vikten av jämlikhet och jämställdhet, behovet av kunskap och samverkan med andra huvudmän. Förvaltningen anser att dessa förtydliganden är bra och ger en ökad förståelse för anhörigstödet's innebörd.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 september 2016 att remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av Marianne Berg Ekbohm (V), Per Olof Scheutz Godin m.fl. (alla S) och Monica Almqvist Lovén (MP) *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 augusti 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på att öka kunskapen om anhörigstöd. Förvaltningen instämmer med det som står i förslaget att ett kunskapslyft behövs inom hela socialtjänstens område. Med anledning av det är det positivt att förslaget till det nya programmet tydliggör att stöd till anhöriga omfattar hela socialtjänstens område för att alla anhöriga ska behandlas lika enligt stadens vision. Förvaltningen förslår därför att det bör förtydligas vilket stöd och vilka insatser som anhöriga kan få.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 september 2016 att överlämna detta tjänsteutlåtande som svar remissen.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 augusti 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Älvsjö stadsdelsförvaltning ställer sig positiv till nytt Program för stöd till anhöriga 2017-2020. Programmet kan ge stöd till anhöriga och kan bidra till att skapa välbefinnande, trygghet och meningsfullhet för den anhöriga och därmed också den närstående.

Från Älvsjö stadsdelsförvaltning är bedömningen att det i programmet bör tydliggöras gällande vad en anhörig kan söka för stöd för egen del.

Då det framkommer att det finns skillnader gällande kännedom om nuvarande program bör en plan för implementering av det nya programmet. Det behöver även tydliggöras vilket ansvar som chefer och arbetsledare har för att utveckla och implementera programmet.

För att programmet skall tillämpas på ett säkert och ändamålsenligt sätt bör det utvecklas rutiner för att informera om rätten till anhörigstöd vid ansökan om bistånd samt vid uppföljning. Det bör även tas fram riktlinjer eller rutiner så att anhörigas behov av stöd utreds på ett systematiskt sätt.

Kommunstyrelsens pensionärsråd

Kommunstyrelsens pensionärsråd yttrande daterat den 13 september 2016 har i huvudsak följande lydelse.

KPR finner det anmärkningsvärt att inga representanter för anhöriggrupper har deltagit i referensgruppens arbete. Referensgruppen har istället utgjorts av anhörigkonsulenter men anhörigkonsulenternas roll har inte definierats i programförslaget.

I programförslaget anges bland annat att den vård och det stöd som ges har gjort att utvecklingen går mot att allt fler får möjlighet att vårdas hemma vilket gör att anhöriga fått ett utökat ansvar. Socialstyrelsen skriver dock i en rapport (Slutrapport 2014. *Stöd till personer som vårdar och stödjer närstående*) att ”många anhöriga tar på sig ett större ansvar än de egentligen vill på grund av brister i vården och omsorgen”. Här finns således olika uppfattningar.

Trots tal om delaktighet och anhörigperspektiv finns ett genomgående professionellt perspektiv i programförslaget. Som exempel skrivs i programmet under rubriken ”Anhörigas delaktighet och inflytande” att anhörigas synpunkter ska dokumenteras ”under förutsättning att de bedöms vara väsentliga och ändamålsenliga i förhållande till vad saken gäller”. Av vem och hur ska det bedömas?

På flera ställen i programförslaget står också att den närståendes vilja ska styra angående delaktighet från anhörig. Här bortser man helt från dem som inte har möjlighet att ta egen ställning, t ex vid demenssjukdom. Hur ska det hanteras?

Under rubriken Kvalitet står att ”Ansvaret för att samordna insatserna mellan huvudmän inte ska ligga på den anhöriga” Det är ett viktigt påpekande men KPR saknar i programmet ett uttalande om att alla insatser från anhörigas vilar på frivillig grund (Socialstyrelsen 2016-7-3, *Stöd till anhöriga*). Det är den anhörige som själv ska avgöra hur stora insatser hen vill göra för den närstående.

Socialstyrelsen skriver i sin slutrapport från 2014 att det bästa anhörigstödet är en god vård och omsorg. Myndigheten för vårdanalys tar i en rapport (2015:8) också upp detta. De drar här slutsatsen att då närståendevårdare i större utsträckning än andra lider av ohälsa underskattas förmodligen värdet av vård- och omsorgsboende. Därav följer att möjligheterna till en sådan avlastning borde utökas.

KPR anser att det är en brist att representanter för anhöriggrupper inte har medverkat i framtagningsprocessen av programförslaget om stöd till anhöriga 2017-2020. KPR förutsätter att SPR involveras i den löpande uppföljningen av programmet liksom KPR för utvärderingen av programmet i sin helhet.

Demensförbundet Stockholm

Demensförbundet Stockholms yttrande daterat den 2 oktober 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Strävan att de anhöriga ska få jämlika livssituationer där anhörigas behov tillgodoses oavsett var i staden de bor är bra. Så är inte fallet i dag. Det skiljer sig mellan stadsdelsförvaltningarna. Bra att kommunens skyldighet att ge stöd till anhöriga tydliggörs. De anhörigas betydelse när det gäller att ge stöd och vård till närstående har inte tidigare tillräckligt framhållits. Vad menas med preventiv ansats i stödet? Kan behöva exemplifieras.

UTGÅNGSPUNKTER

De anhörigas behov av vila och möjlighet att få tid för personliga angelägenheter är oerhört viktigt för att de ska orka. En del handläggare saknar förståelse för de

anhörigas behov. Det fordras framförhållning så att den anhörige kan lita på löftet om den utlovade tiden. Tillgången på avlastningsplatser skiljer sig mellan stadsdelarna.

SYFTE

Hur sker uppföljningen av programmets syfte att öka kvaliteten i socialtjänsten och att anhöriga ska få en bra livssituation oavsett var i staden de bor? I dag får

Demensföreningen i anhöriggrupperna höra hur olika anhörigstödet fungerar i stadsdelarna. Styrdokumentet för programmet till anhörigstöd bör givetvis tillämpas av alla uppdragsgivare inte bara inom kommunen.

ANHÖRIGPERSPEKTIVET

Viktigt att regelbundna kontakter genomförs med de anhöriga och att stödinsatserna följs upp. Vidare att anhöriga får ordentlig information om vilka insatser de kan få. I dag skiljer sig kunskapen mellan olika handläggare. Numer har ju de anhöriga inte längre kontakt med en och samma handläggare utan flera är involverade. Tidigare hade biståndshandläggarna en bestämd telefontid. Numer går kontakten via Äldredirekt som kontaktar handläggarna. Sedan kan det dröja olika länge innan den anhörige blir uppringd. Det borde vara en rättighet för anhöriga att ha kontakt med en bestämd handläggare. Inom landstinget har man kontakt med en bestämd husläkare vilket ju avsevärt ökar personkännedomen.

PRIORITERADE OMRÅDEN

Bemötande

Att anhöriga ska bemötas med erkännande, respekt och möjlighet till delaktighet är en självklarhet och som alla anställda inom socialtjänsten måste vara införstådda med.

Kunskap om rättigheter

Informationen om den anhöriges och den närståendes rättigheter bör förbättras. Vägledande samtal fungerar i dag väldigt olika. En del får minimal information eller in en alls.

Anhörigas delaktighet och inflytande

Bra med betoning av att anhörigas synpunkter och kunskaper ska tas hänsyn till vid bedömningen av deras närstående. Ofta har anhöriga känt att de upplevs som besvärliga när de kommer med synpunkter och önskemål

Kvalitet

Handläggarnas utbildning och kompetens har oerhört stor betydelse vilket också framhålls som en viktig beståndsdel i anhörigstödet. Vägledande samtal fungerar dåligt. Socialtjänstens samverkan med intresseorganisationerna fungerade bättre tidigare. Exempelvis är kontakten med anhörigkonsulenter minimal i dag. Tidigare ombads Demensföreningen att delta vid anhörigträffar och informerade om demens. Vidare kontaktades Demensföreningen oftare vid anhörigträffar på boenden och dagverksamheter.

Kunskap

Bra att anhörigperspektivet inkluderas för nyanställda handläggare. Men även de handläggare som har arbetat länge kan behöva den utbildningen. Det borde inte skilja mellan olika stadsdelsförvaltningar när det gäller information och insatser. En del anhöriga frågar om samma riktlinjer gäller för alla stadsdelar eller om det är

stadsdelens ekonomi och handläggarnas kunskaper som skillnaderna beror på.

METODER OCH ARBETSSÄTT

Samverkan mellan socialtjänsten och landstinget är viktigt för anhörigstödet. Tyvärr fungerar det dåligt inom en del stadsdelsförvaltningar. Gemensamma vårdplaneringar till exempel fungerar ibland inte på grund av tidsbrist.

Uppföljning

Uppföljning och utvärdering av anhörigstödet är oerhört viktigt. Glöm inte att inhämta anhörigas synpunkter därvidlag.

Reservationer m.m.5

Socialnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Andréa Ström m.fl. (alla M) och Isabel Smedberg Palmqvist m.fl. (alla L) enligt följande.

Enligt en undersökning från Socialstyrelsen (Anhöriga som ger omsorg till närstående -Fördjupad studie av omfattning och konsekvenser, 2014) är anhöriga som ger omsorg relativt jämnt fördelade på kön, men kvinnor överväger bland de yngre omsorgsgivarna (18-44 år). Det är också gruppen 18-30 år som framför allt påverkas negativt av att ge omsorg, inte minst vad gäller den ekonomiska situationen. Att i unga år behöva ta ett omsorgsansvar kan ge livslånga effekter på inkomster, pension och möjligheter på arbetsmarknaden.

Den svenska välfärdsstaten bygger på grundtanken att den vuxna individens relation med familj, släkt och vänner så långt som möjligt ska bygga på frivillighet och likställighet. Varje person ska, oavsett familjesituation eller social bakgrund, kunna välja att forma sitt eget liv.

Att ge alla anhöriga ”en bra livssituation och möjlighet att forma sina egna liv” torde i många fall innebära att de anhöriga avlastas sitt omsorgsansvar och får större möjligheter att ägna sig åt utbildning eller försörjning. En politik för anhöriga måste därför ta ett helhetsgrepp på vilket ansvar för omsorgen det är rimligt att anhöriga tar, och vilket ansvar som bör åligga det allmänna.

Därför är det högst förvånande att förslaget till program för stöd till anhöriga i princip helt saknar ett jämställdhetsperspektiv, i synnerhet med tanke på att Stockholms styrande majoritet har väldigt höga ambitioner på jämställdhetsområdet. Programmet tar sin utgångspunkt i att stödja den anhöriga omsorgsgivaren i denna roll, vilket självklart är en i sig lovvärd ambition. Skulle programmet tydligare påverkas av insikten om den ojämförbara fördelningen av omsorgsgivandet hos personer i arbetsför ålder, och dess konsekvenser, skulle sannolikt förslagen skarpas syfta till att avlasta de anhöriga från sitt omsorgsansvar, eller hjälpa dem balansera detta med ett vardagsliv i utbildning eller arbete.

Äldrenämnden

Särskilt uttalande gjordes av Dennis Wedin m.fl. (alla M) och tjänstgörande ersättaren Niklas Källberg (L) enligt följande.

Enligt en undersökning från Socialstyrelsen (Anhöriga som ger omsorg till närstående -Fördjupad studie av omfattning och konsekvenser, 2014) är anhöriga som ger omsorg relativt jämnt fördelade på kön, men kvinnor överväger bland de yngre omsorgsgivarna (18-44 år). Det är också gruppen 18-30 år som framför allt påverkas

negativt av att ge omsorg, inte minst vad gäller den ekonomiska situationen. Att i unga år behöva ta ett omsorgsansvar kan ge livslånga effekter på inkomster, pension och möjligheter på arbetsmarknaden.

Den svenska välfärdsstaten bygger på grundtanken att den vuxna individens relation med familj, släkt och vänner så långt som möjligt ska bygga på frivillighet och likställighet. Varje person ska, oavsett familjesituation eller social bakgrund, kunna välja att forma sitt eget liv.

Att ge alla anhöriga ”en bra livssituation och möjlighet att forma sina egna liv” torde i många fall innebära att de anhöriga avlastas sitt omsorgsansvar och får större möjligheter att ägna sig åt utbildning eller försörjning. En politik för anhöriga måste därför ta ett helhetsgrepp på vilket ansvar för omsorgen det är rimligt att anhöriga tar, och vilket ansvar som bör åligga det allmänna.

Därför är det högst förvånande att förslaget till program för stöd till anhöriga i princip helt saknar ett jämställdhetsperspektiv, i synnerhet med tanke på att Stockholms styrande majoritet har väldigt höga ambitioner på jämställdhetsområdet. Programmet tar sin utgångspunkt i att stödja den anhöriga omsorgsgivaren i denna roll, vilket självklart är en i sig lovvärd ambition. Skulle programmet tydligare påverkas av insikten om den ojämställda fördelningen av omsorgsgivandet hos personer i arbetsför ålder, och dess konsekvenser, skulle sannolikt förslagen skarpas syfta till att avlasta de anhöriga från sitt omsorgsansvar, eller hjälpa dem balansera detta med ett vardagsliv i utbildning eller arbete.

Norrmalms stadsdelnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Marianne Berg Ekbohm (V), Per Olof Scheutz Godin m.fl. (alla S) och Monica Almqvist Lovén (MP) enligt följande.

Stadsdelsnämnden välkomnar programmet för anhörigstöd. Det är viktigt, inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv, då många kvinnor gör en stor insats genom att stödja sin anhörige och möjliggöra att denne kan bo kvar hemma. Viktigt är att erbjuda stöd och att möjligheten att få stöd görs väl känt.